

ПРОБЛЕМАТИКА АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ НЕЗБАЛАНСОВАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

У другій половині минулого століття основну увагу центральних банків окремих країн світу було сфокусовано на досягненні цінової стабільності. Натомість, низка країн, переважно невеликих, економіки яких характеризувалися високим ступенем відкритості, кінцевою метою власної грошової політики вважали забезпечення стабільності національної валюти. Проте, простежувалася загальний підхід, пов'язаний з відмовою від множинних цілей, як реальних, так і номінальних, і визначенням єдиної мети, і, в найбільш поширеному випадку, – цінової стабільності.

Починаючи із дев'яностих років у Канаді, Великобританії, Фінляндії, Швеції тощо, прогресуючою тенденцією у напрямку грошово-кредитного регулювання стало використання режиму таргетування інфляції.

Забезпечення стабільності валютного курсу як головної мети було поставлене під сумнів європейською валютною кризою 1992 р., мексиканською кризою 1994–1995 рр., азіатською кризою 1997 р. і кризою в Росії 1998 р. Таким чином, багато країн звернули свою увагу на режим, заснований безпосередньо на досягненні цінової стабільності як кінцевої мети грошово-кредитної політики, перейшовши таким чином до планування і досягнення (таргетування) показників інфляції [1].

Зазначені об'єктивні тенденції обумовили необхідність порівняльного аналізу різних теоретичних моделей грошово-кредитної політики з метою вибору найбільш ефективної з них. Результати такого аналізу, проведеного провідними науковцями, вказують на те, що на сучасному етапі розвитку економічної думки таргетування інфляції є оптимальною моделлю грошово-кредитної політики для країн з розвинутою ринковою економікою.

Актуальним залишається питання практичної імплементації режиму таргетування інфляції і дослідження результатів його використання шляхом ґрунтовного аналізу і узагальнення проблем,

які виникали під час впровадження цього режиму в різних країнах [2]. Необхідно також оцінювати та порівняти ефективність політики таргетування інфляції в розвинутих та перехідних економіках. У зв'язку з планами Національного банку України перейти в перспективі на режим прямого таргетування інфляції для вітчизняної науки є актуальним питання про можливість та доцільність такого переходу.

Успішний досвід розвинутих держав у сфері таргетування інфляції стимулював актуальність імплементації такого режиму грошової політики в країнах із перехідною економікою. Однак, розглядаючи доцільність переходу до режиму таргетування інфляції, необхідно брати до уваги проблеми, що стосуються окремо взятої держави. Так, для країн, що діють в режимі *currency board*, паралельне введення планових інфляційних показників мало ймовірно, оскільки інфляція в таких країнах «імпортується» і не підлягає істотному впливу з боку органу, відповідального за регулювання грошового обігу.

У зв'язку із цим, для розуміння можливостей застосування режиму інфляційного таргетування, доцільно виокремити умови, необхідні для його введення, а вже потім розглядати можливі ефекти його використання.

В економічній літературі часто до таких найголовніших передумов введення нового режиму відносять незалежність грошової політики від фіскальної і відсутність в органів, що відповідають за проведення грошової політики, будь-яких зобов'язань стосовно таргетування деяких інших показників, виконання яких може завадити втіленню основної мети – досягнення необхідного рівня інфляції.

При цьому, характеризуючи другу умову, потрібно мати на увазі, що її виконання не означає, що центральний банк тієї чи іншої держави повинен ігнорувати інші економічні проблеми. Навпаки, окремі науковці зауважують, що головний банк країни зобов'язаний займатися вирішенням питань, пов'язаних із фінансовим сектором, платіжним балансом, але в межах, встановлених для граничних показників інфляції, а в деяких випадках – навіть допускається короткостроковий відступ від планових показників.

Маючи на увазі держави, що розвиваються, в тому числі і Україну (навіть не зважаючи на те, що їй надано статус країни із ринковою економікою), то в багатьох із них, наприклад, активи і пасиви економічних агентів часто номіновані в іноземній валюті, а тому, аби уникнути вагомих економічних потрясінь, центральний банк повинен стежити за обмінним курсом, відстежуючи його динаміку і згладжуючи, по можливості, коливання, здатні дестабілізувати загальноекономічну ситуацію. Особливо це актуально для нашої держави, зважаючи на економічну ситуацію та проблеми у сфері загальнодержавних фінансів.

Зауважимо, що, на нашу думку, особливо в Україні, високі показники інфляції часто зумовлені фіскальними чинниками, а саме – незбалансованістю державного бюджету. Навіть більше того, коли зростаюча інфляція має місце протягом тривалого періоду часу, то інфляційні очікування, виражені, в тому числі, й у високих процентних ставках, індексації зарплат і цін, перешкоджатимуть досягненню центральним банком планових низьких інфляційних показників. Зрозуміло, що існування бюджетного дефіциту характеризує проблемні аспекти функціонування державних фінансів, особливо, коли його монетизація є переважаючим джерелом забезпечення фінансових ресурсів держави. Саме тому, надзвичайно важливе значення в контексті реалізації таргетування інфляції та оптимізації державних фінансів мають використовуватися джерела фінансування бюджетного дефіциту та їх соціально-економічні, і політичні ефекти.

Ще однією проблемою, що ускладнює запровадження інфляційного таргетування є загальна слабкість банківської системи та недостатня самостійність центрального банку [3]. За таких обставин, необхідність підтримки банківського сектора може конфліктувати з досягненням цінової стабільності, адже підтримка ліквідності комерційних банків в кризові моменти супроводжується незапланованим збільшенням грошової пропозиції і, зрештою, стимулюванням інфляції. Стосовно центрального банку, то в умовах залежності від волі виконавчої чи законодавчої гілок влади, його дії матимуть хаотичний характер та не забезпечать цілісності під-

ходу до управління інфляційними процесами, що ми можемо спостерігати у вітчизняній практиці.

Зазначимо, що на даному етапі антиінфляційна політика має носити комплексний характер, а тому доцільно:

формування реального державного бюджету на основі дійсних економічних показників та виходячи із існуючої, та потенційної економічної кон'юнктури. При цьому окрема увага повинна приділятися джерелам фінансування дефіциту бюджету та їх можливим ефектам;

– реформування податкової системи з метою стимулювання ділової активності та зростання валового внутрішнього продукту;

– забезпечення реальної незалежності національного банку як центрального органу банківської системи та антиінфляційної політики;

– відмова від соціального популізму у сфері функціонування державних фінансів;

– зниження енергоспоживання вітчизняної економіки та підвищення продуктивності галузей народного господарства;

– проведення реальних, а не паперових структурних економічних перетворень тощо.

Література:

1. Інфляція та фінансові механізми її регулювання / За ред. чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. – 400 с.

2. Циганов С.А., Безнощенко М.В. Грошово-кредитна політика та її соціальна спрямованість // Проблеми формування ринкової економіки. – КНЕУ. – К., 2002. Вип.10. – с. 211–220.

3. Савлук М.І., Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф., Лазепко І.М., Шамова І.В. Гроші та кредит: Підруч. – 3 вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.

Мокрицька А. Б.

Викладач кафедри фінансів

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я

Фінансове планування і прогнозування є найважливішими функціями управління фінансами охорони здоров'я. Саме від того